

dr Patryk Filipiak,

Wydział Prawa i Administracji, UAM w Poznaniu

Uproszczone postępowanie upadłościowe mikroprzedsiębiorców w świetle projektu Dyrektywy UE ws. harmonizacji pewnych aspektów prawa dotyczącego niewypłacalności [COM(2022)702]

Projekt Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie harmonizacji niektórych aspektów prawa niewypłacalności przewiduje istotne zmiany w zakresie traktowania mikroprzedsiębiorców znajdujących się w stanie niewypłacalności. Zakłada on stworzenie na poziomie krajowym osobnego, uproszczonego postępowania o charakterze likwidacyjnym, dostosowanego do specyfiki i potrzeb najmniejszych podmiotów gospodarczych. Celem jest uczynienie procedury szybszą, mniej kosztowną i bardziej dostępną, co stanowi odpowiedź na strukturalne bariery, które dotąd zniechęcały mikroprzedsiębiorstwa do formalnego ogłaszania upadłości.

Jednym z kluczowych założeń projektu jest gwarancja, że dostęp do uproszczonego postępowania **nie będzie uzależniony od posiadania przez dłużnika majątku wystarczającego na pokrycie kosztów postępowania**. Państwa członkowskie zostaną zobowiązane do ustanowienia mechanizmów publicznego finansowania kosztów administracyjnych w sytuacji, gdy aktywa dłużnika nie pokrywają kosztów procedury. Oznacza to de facto zniesienie bariery majątkowej, która dotąd wykluczała wiele mikrofirm z postępowania upadłościowego – mimo ich faktycznej niewypłacalności. Dla praktyki oznacza to potencjalny wzrost liczby formalnych upadłości, ale także zwiększoną transparentność i szansę na efektywną likwidację przedsiębiorstw bez dalszej spirali zadłużenia.

Drugim istotnym elementem reformy jest **rezygnacja z powoływania syndyka w każdym postępowaniu upadłościowym**. Projekt przewiduje, że syndyk będzie ustanawiany wyłącznie wtedy, gdy z odpowiednim wnioskiem wystąpi dłużnik lub wierzyciele oraz pod warunkiem, że koszty jego działania zostaną pokryte z masy upadłości lub przez wnioskodawcę. W pozostałych przypadkach **dłużnik zachowuje zarząd własny**, tj. samodzielnie prowadzi działalność i zarządza majątkiem przedsiębiorstwa. Ograniczony nadzór nad postępowaniem sprawuje wówczas właściwy organ (sąd lub organ administracji), przy czym dłużnik zobowiązany jest do rzetelnego informowania o stanie finansowym i operacyjnym. Rozwiązanie to sprzyja redukcji kosztów postępowania i zwiększa jego dostępność, jednocześnie zakładając większą odpowiedzialność informacyjną po stronie upadłego.

W zakresie oddłużenia projekt przewiduje nowatorskie rozwiązania. Po zakończeniu postępowania mikroprzedsiębiorca – osoba fizyczna ma uzyskać pełne umorzenie długów, a uprawnienie to rozciąga się także na osoby fizyczne ponoszące osobistą odpowiedzialność za zobowiązania danego mikroprzedsiębiorstwa. Oznacza to, że z chwilą zakończenia postępowania, zwłaszcza w przypadku form działalności o nieograniczonej odpowiedzialności, także wspólnicy, właściciele lub członkowie rodziny dłużnika, którzy poręczali za jego zobowiązania, mogą skorzystać z pełnego oddłużenia. Instrument ten ma na celu przeciwdziałanie efektowi domina – tj. upadłościom wtórnym wywołanym odpowiedzialnością za cudze długi.

Projekt Dyrektywy przewiduje także techniczne uproszczenia postępowania – takie jak obowiązek stworzenia co najmniej jednej krajowej platformy do elektronicznych licytacji majątku upadłego. Szybka cyfrowa sprzedaż aktywów ma służyć zwiększeniu przejrzystości, redukcji kosztów i skróceniu czasu trwania postępowania.

Całościowo, projektowana regulacja wprowadza jakościową zmianę w podejściu do niewypłacalności mikroprzedsiębiorstw. Przesuwa ciężar z kosztownego i nieefektywnego modelu likwidacyjnego na model wspierający szybką eliminację z rynku podmiotów niezdolnych do dalszego funkcjonowania, przy jednoczesnym zapewnieniu im drugiej szansy.

Oczywiście należy przeprowadzić szeroką dyskusję co do dopuszczenia zarządu własnego w upadłości w polskim porządku prawnym. Nie mam pełnego przekonania, że poziom społecznego kapitału zaufania jest w naszym kraju na tyle wysoki, aby rozwiązanie to nie było nadużywane oraz spotkało się z akceptacją interesariuszy.